

על שירת הומרוס וורגיליוס

על הומרוס

כל שיר מוכרח להיות אחדות מושלמת, זהו הכרח פנימי לשירה. אך את האחדות המיוחדת שמאחה את שירתו של הומרוס לא אוכל לבאר. בעוד שגולל את סיפורו של בלרופון, הוא השמיט את משפטו של פאריס – חלק שאינו זניח ומקרי, כי אם יסודי לנושא.¹

אך יצירה שניחנה באחדות, חלקיה ישיגו אחדות פנימית שלא נופלת מאחדותו של השלם: כך בפסל הלאוקואון, אחדותו של מקטע הטורסו אינה פחותה מאחדותו של הפסל בכללותו.

כשם שאחדות היא אצטלה שמסתירה תחתיה אווילות, כך הטוב הוא מעטה הסוואה לנוכלות. אלו שמתעקשים למצוא בהומרוס אחדות בלבד לא נותרים אלא עם צרימתה של מוסרנות. אריסטו אומר שקוויה של דמות הם לעד אחד מן השניים, טובים או רעים; אבל לטוב ולרוע אין כל נגיעה לקווי דמות: עץ תפוח, עץ אגס, סוס, אריה, כל אלו הם דמויות, אבל עץ תפוח טוב או רע נותר בלאו הכי עץ תפוח; סוס אינו נעשה יותר ממין

¹ משפטו של פאריס הוא האירוע המכונן שהוביל לפרוץ מלחמת טרויה, שעומדת במרכז "האיליאדה" של הומרוס. פאריס, נסיך טרויה, מתבקש לבחור את היפה מבין שלוש אלות: הרה, אתנה ואפרודיטה. הוא בוחר באפרודיטה, שמבטיחה לו בתמורה את הלנה, היפה בנשים, אשתו של מנלאוס מלך ספרטה. פאריס מעורר את זעמה של אתנה על שלא בחר בה, וכאשר הוא מתארח אצל מנלאוס הוא חוטף את הלנה ובכך מביא מלחמה על עירו טרויה. אך אם אין כל הזכר לבחירתו של פאריס באיליאדה, סיפורו של בלרופון מתואר באריכות יחסית בספר השישי שלה, בעוד שהוא שולי ונדמה שאינו הכרחי מבחינת אחדות העלילה.

האריה משום שהוא סוס רע: זהו צביונו: הטוב או הרוע שלו הם סוגיה נבדלת.

עניין זה יפה גם לגבי המוסר של שיר שלם, כמו לגבי הטוב המוסרי של חלקיו. אחדות ומוסריות הם שיקולים משניים, ושייכים לפילוסופיה ולא לשירה, לחריג ולא לכלל, למקרה ולא לעצם; הקדמונים קראו לזה מאכל מעץ הדעת טוב ורע.

הקלאסיקונים! אלו הקלאסיקונים, ולא הגותים או הנזירים, שמחריבים את אירופה במלחמות.

על וירגיליוס

האמת הקדושה מלמדת שיוון ורומא, כבבל ומצרים, בניגוד ליומרתן לשמש הורי בראשית למדעים ולאמנויות, היו למעשה המחברות של כל האמנות. הומרוס, וירגיליוס ואובידיוס מאשרים את ההשקפה הזו ועושים אותנו יראים את דבר האלוהים, את האור היחיד של העת העתיקה שנתר בלתי מסולף על ידי מלחמה. וירגיליוס באיניאידה, ספר 6, שורה 848, אומר "השאירו לאחרים את לימודי האמנות: לרומא יש עיסוקים טובים מאלו, דהינו המלחמה והשלטון."²

רומא ויוון גרפו את האמנות לתוך לוען והשמידוה; מדינה מלחמתית לעולם לא תוכל להפיק אמנות. היא תשרוד ותבזוז ותצבור אל מקום אחד, ותתרגם ותעתיק ותקנה ותמכור ותבקר, אבל לא תיצר. יונית היא הצורה המתמטית: גותית היא הצורה החיה. צורה מתמטית היא נצחית בזיכרון התבוני: צורה חיה היא קיום נצחי.

(1820)

(מאנגלית: דני נוימן)

² תרגום מילולי. לפי תרגום שלמה דיקמן: "ג'ש לאומים, רומאי! השלטון בידך – זכרהו! / זאת התורה לך: שלום ישכינו חוקיך בארץ: חסד תִּטֵּה לנכנע, וחרכ-נקם למורד בך"